

Libris .RO
Respect pentru oameni și cărți

Dan Ciachir

EVOCĂRI BISERICEȘTI

Lumina Credinței
editura

București

Cuprins

<i>Prolog editorial</i>	5
-------------------------------	---

I

Noblețea smereniei.....	9
Un om frământat.....	18
O cruce cu smaralde.....	28
Mănăstiri.....	37
Arhaism și anticomunism	68
Oameni întâlniți o singură dată	76
Părintele Anania	82
Samizdat bisericesc	96
Un mare savant creștin.....	108
Un documentar despre celibat.....	112
Câteva chipuri de călugări	118

II

Regele Mihai I la Putna.....	125
Boierul îmbisericit.....	131
Doi teologi străluciți.....	136
Talent și caracter	140

Respect pentru oameni și cărți

„Quo vadis?”	145
Perga Pamfiliei.....	151
Turnul Galata.....	156

III

Ascultându-l pe Tuțea.....	163
----------------------------	-----

Noblețea smereniei

Pe Părintele Dumitru Stăniloae l-am întâlnit prima oară la începutul lui noiembrie 1982. Scrisesem un articol despre lirica fricei sale, intitulat *Poezia Lidiei Stăniloae*. I-am fost prezentat în apartamentul ei dintr-un mic bloc aflat în apropiere de Biserica Sf. Vineri. Înainte de această întâlnire, împrumutasem și citisem toate cărțile Părintelui Stăniloae până la *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, din 1943, și cursul de ascetică și mistică, pe care aveam să-l recitesc ulterior de atâtea ori. Nu țin minte ce am discutat atunci. Mi-l amintesc însă îmbrăcat în reverendă, cu părul de un alb pur, ca platina, tuns relativ scurt. Apoi apariția tinerească a nepotului său Dumitraș, care studia Teologia...

Niciodată nu l-am văzut pe Părintele Stăniloae îmbrăcat altfel decât în reverendă, în strămtul său apartament de pe strada Cernica nr. 6, așezat la biroul care părea mai degrabă un pupitru de școlar. Cărți erau puține în odaie și nici una dintr-ale sale. Predominau în încăpere icoanele – îmi vin în minte icoana Sfântului Calinic și patetica exclamație a marelui teolog la canonizarea sfintilor noștri, în 1955: „Tu, Românie, ţi-ai tăinuit cu smerenie sfintii!“ – o candelă, imagini de la Sfintele Locuri... Pe canapea sedea soția sa, o femeie

Respect pentru oameni și cărti

firavă, dar plină de viață, care, după decembrie '89, când i-am adus în vreo două rânduri oaspeți din străinătate, m-a prevenit încet: „Să nu-l obosiți pe părintele...“. Însă întrevederea se prelungea de fiecare dată, iar părintele vorbea cu tonul său calm, egal și afabil. Așa l-am întâlnit ultima dată, la începutul lui decembrie 1992. Ne-am dus în vizită, directoarea Secției române a BBC-ului, Ruxandra Obreja, un redactor și cu mine. Părintele Stăniloae avusese un mic accident și s-a scuzat că ne va primi întins pe canapea. Însă îmbrăcat tot în reverendă. După ce interviul s-a sfârșit și a închis magnetofonul, Ruxandra l-a întrebat: „Cum era lumea acum 60-70 de ani, părinte?“. „Era frumos. Preoții aparțineau cu adevărat comunității, episcopii erau apropiati de popor...“. Și a început să vorbească de parcă vedea aievea acel trecut, ochii – de un albastru dens – i se luminaseră.

Cu un magnetofon identic cu al Ruxandrei mă dusesem în vara lui 1992, în iunie, înainte ca Părintelui Stăniloae să i se decerneze titlul de doctor honoris causa al Universității din București. Era într-o sămbătă. Peste două zile urma să aibă loc ceremonia. Mi-a vorbit o jumătate de ceas, începând cu: „Acum, la vîrstă la care onorurile lumești nu mai bucură sau interesează...“. Câteva zile mai târziu, nedeprins cu magnetofoanele, când IPS Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, urcase la mine acasă pentru un dialog asemănător, am șters fără să vreau discuția, imprimându-l deasupra pe înaltul ierarh.

Respect pentru oameni și cărti

Poate martie 1990... Așezat la birou – eram numai Părintele Stăniloae și cu mine în cameră –, îmi spune: „Vin pe aici de la tot felul de partide, asociații, organizații, și-au adus aminte și de mine, însă eu nu fac politică...“. Și nu făcuse întreaga viață. Se considera înainte de toate preot.

Cu două luni înainte, la mijlocul lui ianuarie 1990, îi notam – pentru revista „Amfiteatru“ – răspunsul la întrebarea: au fost niște mucenici tinerii martiri din decembrie '89? Iată-i răspunsul: „Aș compara pe martirii Revoluției cu pruncii uciși de Irod. De un Irod modern, mult mai crud, care nu putea tolera pe Hristos. Pruncii uciși de Irod nu erau conștienți de jertfa lor, în vreme ce martirii din decembrie știau că merg la moarte. Sacrificiul lor trebuie canonizat și ar trebui să capete o semnificație mondial-creștină. Să-i pomenescă toate Bisericile ortodoxe (...). Martirii noștri ar putea fi prăznuiți fie pe 22 decembrie, fie pe 20, o dată cu pruncii uciși de Irod“.

Iubea foarte mult literatura și mai ales poezia. L-am dus în toamna lui 1991 la Părintele Stăniloae pe criticul Radu Călin Cristea – i se adresa ardelenesc cu *domnule părinte* și lucrul acesta i-a plăcut – care a fost surprins să audă cât de mult prețuiește lirica unui poet modern, Daniel Turcea. Iată, de altfel, ce mărturisea cu un alt prilej despre poezie: „Dacă poezia este exprimarea concentrată a infinitei și supremei minuni a existenței, ea este o formă potrivită pentru exprimarea credinței în Dumnezeu. Ea este, de altfel, o formă

Respect pentru oameni și cărti

potrivită și pentru că taina lui Dumnezeu este de ne-definit în termeni direcți, raționali, și de aceea trebuie să se folosească pentru exprimarea ei metaforele, luate din lumea văzută, dar văzute într-o dimensiune infinită și spiritualizate“.

O singură dată l-am surprins în flagrant de pate-tism. Atunci când îmi spunea: „De ce nu avem și noi scriitori de mărimea scriitorilor ruși, a lui Dostoievski?! De ce nu caută scriitorii să spună ceva profund despre sufletul nostru?“.

Era impenetrabil la Caragiale. Am căutat să-l conving că este un scriitor creștin, măcar în *Năpasta*. Nu mi-a răspuns nimic.

În Ajunul Crăciunului 1984... Țineam de câteva luni în „Suplimentul literar“ condus de Ion Cristoiu o rubrică de aproape patru pagini dactilografiate, „Revista revistelor“. În *Almanahul literar 1985*, care apăruse la mijlocul lui decembrie '84, se tipărise un fragment din eseul Părintelui Stăniloae, aflat în manuscris (și editat la Craiova în 1992), intitulat *Reflexii despre spiritualitatea poporului român*. Am reprodus, sub genericul *Echilibrul sufletului românesc*, trei pagini din acest text, precedat de un *châpeau* în care vorbeam, desigur, nu de teologul, ci de marele bizantinolog Dumitru Stăniloae. Totul se întâmpla cu complicitatea lui Ion Cristoiu, care, invitat de mine la o mănăstire de lângă București, nu s-a rușinat să își facă cruce în public, la sfârșitul rugăciunii rostite înainte de începerea mesei. La fel și soția lui.

Respect pentru oameni și cărți

Ion Cristoiu a venit cu propunerea să tipărim o pagină de revistă cu fragmente din eseul Părintelui Stăniloae pe care acesta mi-l încredințase după apariția articolului amintit. Pagina s-a cules, dar nu a apărut niciodată. După trei-patru luni, în aprilie 1985, mi-a fost oprită și rubrica. În iarna aceluiasi an 1985, Valeriu Gherghel și Liviu Antonesei, care redactau „Opinia studențească” la Iași, mi-au cerut o pagină de revistă cu aforisme traduse din E. M. Cioran. Am trimis-o însotită de o scrisoare în care le propuneam textul Părintelui Stăniloae despre Dor. Si în felul acesta, cele opt pagini dactilografiate au apărut în cinci numere consecutive din „Opinia studențească”, începând cu numărul 1/1985.

Când i-am dus Părintelui Stăniloae revista, în vara aceluiași an, și a văzut pe contrapagină numele lui Cioran, mi-a povestit de prietenia cu tatăl său, preotul Emilian Cioran, protopop de Sibiu în anii '30 și naș de botez al ficei sale. Atunci am aflat că mama lui Cioran se trăgea dintr-o familie nobilă, înrudită cu Andrei Șaguna, și că Șaguna obișnuia să vină să se odihnească la o reședință de țară a acestei familii.

Părintele Stăniloae îl reîntâlnise pe E. M. Cioran la Paris și mi-a povestit cum, urcând la el acasă cu un Tânăr teolog român care se apucase să-i răsfoiască o carte aflată pe masă, scriitorul i-a smuls-o din mâna: „Las-o! Să nu vadă părintele prostiile astea!”.

Tot Cioran i-a mărturisit cum, după cutremurul din 4 martie 1977, ieșit pe stradă și indignat că parizienii